

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ – PROSTŘEDÍ PRO ŽIVOT – 2025

Refaunace české krajiny velkými kopytníky: Dosavadní výsledky a výhled do budoucnosti

doc. Mgr. Martin Konvička, Ph.D., doc. Mgr. Eva Kaštovská, Ph.D., Mgr. Miloslav Jirků, Ph.D., Ing. Eva Semančíková, Ph.D.

Biologické Centrum AV ČR & Přírodovědecká fakulta Jihočeské University

Číslo a název projektu: SS03010232 Pastva velkých kopytníků jako nástroj ochrany přírody a krajiny: Biodiverzita a ekosystémové služby a SQ01010203 Refaunace nekompletních ekosystémů velkými kopytníky v kontextu Nature Restoration Law

Prioritní téma programu: Prostředí pro život

Klíčová slova: biodiverzita, ekosystémové služby, klima, obnova ekosystémů, půdotvorba, trofický rewilding

Projekty refaunace přírodních stanovišť velkými kopytníky (trophic rewilding, naturalistic grazing) vycházejí z poznatku, že v posledních minimálně 20 milionech let zásadně formována aktivitou velkých býložravců, přítomných v dnes stěží představitelných abundancích. Holocén, alias doba poledová, je z toho hlediska aberantní a to, co v Evropě mylně pokládáme za „přírodní stanoviště“, jsou často degradované ekosystémy, postrádající celou klíčovou trofickou úroveň. V ekosystémech bohatých na velké býložravce se vyvinula nejen většina současné biologické rozmanitosti, ale i půdy a růstové strategie rostlin. Úlohu velkých býložravců zastoupilo na nějaký čas tradiční zemědělství a lesní hospodaření, s nástupem intenzifikace však tuto roli přestává hrát, což ohrožuje udržení přírodní rozmanitosti evropských ekosystémů i četné klíčové ekologické služby.

V rámci ukončeného projektu TAČR jsme využili současného boomu „refaunačních projektů“ v České republice a monitorovali jsme dopady trofického rewildingu na půdy, kvalitu rostlinné biomasy a vybrané indikační skupiny hmyzu. Ukázalo se, že volná pastva kopytníků oproti kontrolám zvyšuje akumulaci organického uhlíku v půdách i nutriční kvalitu rostlinné složky ekosystémů, a to napříč nejrozličnějšími typy stanovišť. Dopady na hmyzí indikátory nejsou tak jednoznačné. Skupiny jako žahadlové blanokřídlí jsou jednoznačně podpořeny, denní a noční motýli vykazují restrukturalizaci společenstev ve prospěch druhů využívajících rostliny tolerující pastevní narušení stanovišť. Obecně trofický rewilding podporuje ty druhy a ekologické guildy hmyzu, které ustupují z konvenčně udržované krajiny.

Uplatnění trofického rewildingu na větších škálách může dále rozšířit jeho přínosy – zjevnými příklady jsou efektivní produkce kvalitních biopotravin, péče o nejrozličnější marginální pozemky, nebo doplnění lesního hospodaření tam, kde se klasické pěstování lesů nevyplácí. K využití plného potenciálu je třeba tento typ péče o krajinu rozšířit na řádově větší prostorové škály. Vhodné prostory i zájem široké veřejnosti v České republice existují. V závěru přednášky nastíníme i některé existující překážky a naznačíme, jak je překonat.